

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 318 81 88
Telex 32374 KYDER

-Aan:
Zie verzendlijst.

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/3871	7 augustus 1991
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 31/91)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

/ Kolonel der Cavalerie

Bijlagen Bezoekadres
één Kalvermarkt 28
 's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/3871, d.d. 7 augustus 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken ✓

t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
31/91

(Afgesloten: 071200 A AUG 1991)

Federale overheden

Mede naar aanleiding van de mislukte bemiddelingspoging van de EG heeft het federale presidium van Joegoslavië dinsdagavond een wapenstilstand voor Kroatië afgekondigd. Het presidium, dat in volledige samenstelling bijeen kwam, riep op tot een "volledig en onvoorwaardelijk staakt-het-vuren"; het is vandaag/woensdag om 06.00 uur ingegaan. Volgens het presidium is het de bedoeling dat de strijdende partijen in Kroatië "zich terugtrekken naar tenminste een plaats waar zij buiten vijandelijk vuur zijn". Het betekent dat de verschillende strijdgroepen in Kroatië voldoende afstand tot elkaar dienen te nemen, opdat confrontaties niet kunnen plaatsvinden. Deze operatie moet 18.00 uur hedenavond zijn voltooid. Volgens de jongste berichten geven de strijdgroepen tot nu toe, met incidentele uitzonderingen, gehoor aan de federale oproep. In de oproep van het presidium wordt niets gemeld over de rol van het federale leger (JNA).

Vóór de afkondiging van het federale besluit waren Servisch en Kroatische vertegenwoordigers reeds overeengekomen hun vijandelijkheden te staken. De federale controlecommissie, die moest toezien op de naleving van een eerder staakt-het-vuren, heeft laten weten dat ook vertegenwoordigers van de Servische minderheid in Kroatië met de wapenstilstand instemmen.

Kroatië had eerder het oorspronkelijke voorstel van het presidium verworpen om de federale politie in te zetten als buffer tussen de strijdende partijen in Kroatië. In haar voorstel had het presidium overigens ook voorzien in de deelneming van politie-eenheden uit Slovenië en Bosnië in de federale buffermacht, maar dit werd ook door Slovenië van de hand gewezen.

EG-beraad

De plotselinge overeenstemming in federaal verband lijkt voor een groot deel verband te houden met de toenemende politieke druk van EG-landen op de strijdende partijen in Joegoslavië. Na het EG-spoedberaad van afgelopen dinsdag zijn er weliswaar geen nieuwe, concrete initiatieven ontplooid om te pogen de crisis in Joegoslavië te temperen, maar wel verholen dreigementen geuit. De EG-ministers willen niet uitsluiten dat op afzienbare termijn economische sancties worden getroffen tegen deelrepublieken die zich verzetten tegen een wapenstilstand en onderhandelingen over de toekomst van Joegoslavië. Tegelijkertijd is door de EG toegezegd, dat deelrepublieken die zich constructief opstellen ten aanzien van overleg in federaal verband kunnen rekenen op economische en andere steun.

De verdergaande EG-optie om een vredesmacht van enkele Europese landen onder WEU-auspiciën naar Joegoslavië te sturen, al dan niet na een de facto erkenning van de onafhankelijkheid van Slovenië en Kroatië en daarmee deze

republieken uit te zonderen van een economisch embargo - het voorstel van Duitsland - wordt voorlopig ter beschikking gehouden. Van belang hierbij is dat het Joegoslavische presidium, inclusief de vertegenwoordigers van Kroatië en Slovenië, dinsdag de EG in een verklaring lieten weten niet gediend te zijn van het uitdelen van bevoegdheden door de EG aan de republieken. Aanleiding was de vraag wie er in Joegoslavië beslist over de uitbreiding van de EG-waarnemersmissie. Volgens de verklaring van het presidium is het haar bevoegdheid, als collectieve staatsleiding van Joegoslavië en niet van de republieken, om te beslissen over uitbreiding van de EG-waarnemersmissie. [De EG-waarnemers zijn nu alleen in Slovenië actief]. Het volledige presidium aanvaardt derhalve geen uitbreiding van de activiteiten van de waarnemers tot (delen van) Kroatië, omdat vertegenwoordigers van alle republieken vinden dat de controle op de wapenstilstand bij Joegoslavische instellingen moet berusten, i.c. de eerdergenoemde bestaande federale commissie.

Met steun van de overige EG-landen zal Frankrijk de VN-Veiligheidsraad verzoeken in verband met de situatie in Joegoslavië "die maatregelen te treffen die de Veiligheidsraad passend acht". De Franse regering is van mening dat het Handvest van de VN mogelijkheden biedt waarmee de VN kunnen optreden tegen "bedreigingen van de vrede". Artikel 39, de eerste paragraaf in het hoofdstuk over het waarborgen van de collectieve veiligheid, slaat volgens Frankrijk niet alleen op conflicten tussen verschillende landen, maar ook - zoals in het geval van Joegoslavië - op conflicten binnen een land.

Wat dit betreft heeft de Sovjet Unie zich dinsdag nadrukkelijk uitgesproken tegen elke internationale vredesmacht (onder WEU- of VN-auspiciën) in Joegoslavië. Volgens het Kremlin zou dit leiden tot "internationalisering" van het conflict, dat feitelijk een "binnenlands probleem" is. Het betekent dat de Sovjet Unie, dat zelf kampt met etnisch-nationalistische conflicten, er niets voor voelt door het sturen van een (VN-)vredesmacht een precedent te scheppen. Gelet op de opstelling van de Sovjet Unie zal het er in eerste instantie op neerkomen dat de secretaris-generaal van de VN van de Veiligheidsraad hooguit de opdracht krijgt de situatie in Joegoslavië te onderzoeken.

Conclusie/voorzicht

Er zijn velerlei factoren die de handhaving van het bestand onzeker maken. De belangrijkste is, dat de niet meer door de autoriteiten van verschillende organisaties in de hand te houden gewapende activiteiten van vele groepen en milities het wankel bestand kunnen elimineren. Verder is het onduidelijk hoe de federale controlecommissie, die geen duidelijke samenstelling/status heeft, effectief kan toezien op de aangekondigde terugtrekking van de betrokken eenheden. Toch zal een meer permanent staakt-het-vuren door de Joegoslavische partijen vooralsnog zelf tot stand moeten worden gebracht. Door de negatieve reactie van alle Joegoslavische partijen is er immers voor een internationale vredesmacht voorlopig geen rol weggelegd.